

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
HIGHER STATE EDUCATIONAL ESTABLISHMENT OF UKRAINE
"BUKOVINIAN STATE MEDICAL UNIVERSITY"

Індексований у міжнародних наукометричних базах:

Academy (Google Scholar)
Ukrainian Research & Academy Network
(URAN)
Academic Resource Index Research Bib

Index Copernicus International
Scientific Indexing Services
Включений до Ulrichsweb™ Global Serials
Directory

**KLINICHNA TA
EKSPERIMENTAL'NA
PATOLOGIYA**

**CLINICAL & EXPERIMENTAL
PATHOLOGY**

На всі статті, опубліковані в журналі «Клінічна та експериментальна патологія»,
встановлюються цифрові ідентифікатори DOI

Т. XVIII, №1 (67), 2019

**Щоквартальний український
науково-медичний журнал.
Заснований у квітні 2002 року**

**Свідectво про державну реєстрацію
Серія КВ №6032 від 05.04.2002 р.**

Засновник і видавець: Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Головний редактор
В. Ф. Мислицький

Перший заступник головного редактора
С. С. Ткачук

Відповідальні секретарі:
С. Є. Дейнека
О. С. Хухліна

Секретар
Г. М. Лапа

Наукові редактори випуску:
д. мед. н., проф. Булик Р. Є.
д. мед. н., проф. Денисенко О. І.
д. мед. н., проф. Коновчук В. М.

Редакційна колегія:

Булик Р. Є.

Денисенко О. І.

Ілашук Т. О.

Коновчук В. М.

Федів О. І.

Полянський І. Ю.

Сорокман Т. В.

Адреса редакції: 58002, Чернівці, пл. Театральна, 2, видавничий відділ БДМУ.

Тел./факс: (0372) 553754. **E-mail** myslytsky@gmail.com vfmyslickij@bsmu.edu.ua

Повнотекстова версія журналу представлена на сайті <http://www.bsmu.edu.ua/files/KEP/>

Електронні копії опублікованих статей передаються до **Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського** для вільного доступу в режимі on-line.

Реферати статей публікуються в "**Українському реферативному журналі**", серія "Медицина"

Редакційна рада:

проф. А.В. Абрамов (Запоріжжя, Україна); проф. Е.М. Алієва (Баку, Азербайджан); проф. А.І. Березнякова (Харків, Україна); проф. В.В. Братусь (Київ, Україна); чл.-кор. НАН України, проф. В.М. Єльський (Донецьк, Україна); проф. І.М. Катеренюк (Кишинів, Республіка Молдова); проф. Ю.М. Колесник (Запоріжжя, Україна); акад. АН ВШ України, проф. С.С. Костишин; чл.-кор. АМН України, проф. В.А. Міхньов (Київ, Україна); чл.-кор. НАМН України, проф. М.Г. Проданчук; акад. АМН, чл.-кор. НАН України, О.Г. Резніков (Київ, Україна); чл.-кор. НАН України, проф. В.Ф. Сагач (Київ, Україна); чл.-кор. НАН України, проф. Р.С. Стойка (Львів, Україна); акад. НАМН, чл.-кор. НАН України М.Д. Тронько; проф. В.В. Чоп'як (Львів, Україна); проф. В.О. Шидловський (Тернопіль, Україна); проф. В. О. Шумаков (Київ, Україна).

Наказом Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 р., № 1279 журнал "Клінічна та експериментальна патологія" включено до переліку наукових фахових видань України

Рекомендовано до друку та поширення через Інтернет рішенням вченої ради вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет (протокол № 7 від 28.02.2019 р.)

Матеріали друкуються українською, російською та англійською мовами

Комп'ютерний набір і верстка -
М.П. Мотрук
Наукове редагування - редакції

Рукописи рецензуються. Редколегія залишає за собою право редагування.

Редагування англійського тексту - Г. М. Лапи

Передрук можливий за письмової згоди редколегії.

Коректор - І.В. Зінченко

Група технічно- інформаційного забезпечення:
І.Б. Горбатюк
Л.І. Сидорчук
В.Д. Сорохан

ISSN 1727-4338

DOI 10.24061/1727-4338.XVIII.1.67.2019

© "Клінічна та експериментальна патологія" (Клін. та експерим. патол.), 2019

© **Clinical and experimental pathology (Clin. and experim. pathol.), 2019**
Founded in 2002
Publishing four issues a year

© "Клиническая и экспериментальная патология" (Клин. и эксперим. патол.), 2019

ЕТИКА ТА ДЕОНТОЛОГІЯ У РОБОТІ ЛІКАРЯ-ФТИЗИАТРА

В.І. Сливка

Вищий державний навчальний заклад України "Буковинський державний медичний університет", м. Чернівці

Клінічна та експериментальна патологія Т.18, №1 (67). С.166-168.

DOI:10.24061/1727-4338.XVIII.1.67.2019.226

E-mail: pulmonology@bsmu.edu.ua

Порушення правил деонтології у фтизіатрії може призвести до виникнення психогенних розладів внаслідок неправильних, необережних висловлювань або дій медичного працівника. Тому дотримання деонтологічних норм лікарями-фтизіатрами мають величезне значення для ефективної діагностики та лікування хворих на туберкульоз.

Ключові слова: етика, деонтологія, фтизіатрія.

Клиническая и экспериментальная патология Т.18, №1 (67). С.166-168.

ЕТИКА И ДЕОНТОЛОГИЯ В РАБОТЕ ВРАЧА-ФТИЗИАТРА

В.И. Сливка

Нарушение правил деонтологии во фтизиатрии может привести к возникновению психогенных расстройств вследствие неправильных, неосторожных высказываний или действий медицинского работника. Поэтому соблюдение деонтологических норм врачей-фтизиатров имеет огромное значение для эффективной диагностики и лечения больных туберкулезом.

Ключевые слова: этика, деонтология, фтизиатрия.

Clinical and experimental pathology. Vol.18, №1 (67). P.166-168.

ETHICS AND DEONTOLOGY IN THE WORK OF A PHTHISIATRICIAN

V.I. Slivka

Abstract. *Violation of the rules of deontology in phthisiology may lead to psychogenic disorders as a result of improper, careless statements or actions of a medical professional. Therefore, observance of deontological norms by phthisiatrician is of great importance for the effective diagnosis and treatment of patients with tuberculosis.*

Key words: ethics, deontology, phthisiology.

Значні досягнення сучасної наукової думки, прогрес медицини за останні роки сприяє неухильному впровадженню в роботу медичних закладів нових методів діагностики і лікування, що потребує складної і різноманітної апаратури і більш конкретної спеціалізації знань лікарів. Створюється ситуація, коли медичні працівники зосереджуються на дослідженні окремих органів і систем, що часом заслоняє сприйняття ними хворого як особистості, ускладнює спостереження за страждаючою людиною. Саме це стає актуальною проблемою медичної етики і медичної деонтології сьогодення.

Незважаючи на значні успіхи, досягнуті в боротьбі з туберкульозом, морально-етичні проблеми у фтизіатрії, на жаль, не посіли належного місця в науці і практиці. Частина хворих, схильних до фтизіофобії, при виявленні специфічного легеневого захворювання швидко звертається до лікаря. Інші ж, неухильно до свого здоров'я, або ті, що лякаються діагнозу туберкульозу, його розголосу, думки оточуючих і родичів, при відсутності відчуття захворювання уникають своєчасного звернення до спеціалізованих установ - туберкульозних диспансерів.

Туберкульоз, як соціальне захворювання, завжди був відокремлений від загальної лікувальної мережі, тому деонтологія у фтизіатрії має свою специфіку.

Тепер взаємини лікаря і пацієнта змінюються не в кращий бік. Це ми пояснюємо змінами, які тривають сьогодні в Україні, реформами в медицині. Лікар повинен знати медицину. Це аксіома. Але новітня діагностична та лікувальна техніка не повинна відгороджувати лікаря від хворого, оскільки людина - це не безсловесна особина з ветеринарії. Хворий завжди особистість з притаманними їй особливостями характеру, виховання і темпераменту з різним ступенем емоційності. Наші пацієнти - це складний контингент.

Особливості психічного стану хворих на туберкульоз зумовлені також своєрідністю побуту, багатодітністю, усталеними традиціями, умовами проживання, характерними для деяких регіонів, особливо сільських. У зв'язку з цим фтизіатрові доводиться проводити наполегливу роботу, доводити необхідність обстеження й лікування, визначати, до якої групи психологічної реакції належить хворий і провести з ним відповідну психотерапевтичну підготовку.

Незважаючи на численні повідомлення про те, що при своєчасному виявленні й госпіталізації туберкульоз легенів повністю виліковується, дотепер існує серед населення острах захворіти, а у тих, хто захворів - важка емоційна травма.

Кожна медична спеціальність має свої особливості стосовно професій: хірурга, терапевта, психіатра тощо.

Лікаря-фтизіатра, крім професійного обов'язку, відрізняє самовідданість, що нерідко супроводжується величезним фізичним та емоційним навантаженням, важкими переживаннями. Достатня наукова й практична підготовка, досвід, професійний оптимізм, віра в досягнення медицини допомагають урятувати життя хворих навіть із розповсюдженими формами туберкульозу.

Перший етап лікування хворого на туберкульоз полягає в тому, щоб завоювати його довіру, примусити повірити в можливість лікування, прийняти умови цього лікування, викликати бажання співпрацювати з лікарем, медичною сестрою.

Обов'язково повинна зберігатися послідовність у тактиці лікарів, які лікують хворого, і тих, які раніше надавали лікування. Неприпустиме заочне обговорення недоліків чи переваг лікарської компетенції тих чи інших лікарів. Потрібно найтісніше співпрацювати з іншими лікарями при наданні допомоги хворому. Лікар у будь-яку хвилину має бути готовим прийти на допомогу хворому і колезі. Неприпустиме також панібратське поводження досвідчених лікарів з молодими. Перший етап ведення хворого на туберкульоз у лікаря полягає в тому, щоб завоювати його довіру, допомогти повірити в можливістьвилікування, прийняти умови певного лікування, викликати бажання співпрацювати з лікарем, медичною сестрою. Усе це складає деонтологічні основи ведення хворих на туберкульоз.

Етичною основою професійної діяльності лікаря-фтизіатра є гуманність і милосердя. Найважливішими завданнями професійної діяльності лікаря-фтизіатра є комплексний всебічний нагляд за пацієнтами і полегшення їхніх страждань; відновлення здоров'я та реабілітація; сприяння зміцненню здоров'я та запобігання рецидиву туберкульозу. Етичний кодекс дає чіткі моральні орієнтири професійної діяльності лікаря-фтизіатра, покликаний сприяти консолідації, підвищенню престижу і авторитету лікаря-фтизіатра в суспільстві, розвитку сучасної фтизіатричної служби в Україні.

Список літератури

1. Агаркова АО. Формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів у вищих навчальних закладах [автореферат]. Київ; 2011. 21 с.
2. Москаленко ВФ, редактор. Актуальні питання правового регулювання суспільних відносин у сфері охорони здоров'я: навч. посіб. (в питаннях і відповідях). Житомир: Полісся; 2014. 146 с.
3. Алексеєнко АП, Лісовий ВМ, редактори. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини: навч. посіб. Харків: Колегіум; 2010. 340 с.
4. Бажан ТО. Особливості формування морально-етичних поглядів у студентів при вивченні курсу історії медицини. В: Матеріали наук.-практ. конф. Сучасні проблеми підготовки фахівців у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах України; 2010 Жов 26-27; Луганськ. Луганськ; 2010, с. 14-5.
5. Блюмкин ВА, Гумницький ГН, Цырлина ТВ. Нравственное воспитание: философско-этические основы. Воронеж; 1990. 141 с.
6. Огнев'юк ВО, Хоружа ЛЛ, Сисоева СО, Чернуха НМ, Терентьева НО. Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія. Київ; 2015. Братко ЄМ. Концептуальні засади середовищного підходу у вищій освіті; с. 243-61.
7. Бульбук ОІ, Бойчук ОП, Мізюк ЛВ, Ожоган ЗР, Локота

Клінічна та експериментальна патологія. 2019. Т.18, №1 (67)

ЄЮ. Основи формування загальної культури студентів вищих медичних навчальних закладів. Галицький лікарський вісник. 2009;16(2):69-70.

8. Васкес Абанто ХЭ, Васкес Абанто АЭ. Здравоохранение XXI века: закон и этика в медицине: монография. LAP Lambert Academic Publishing; 2014. 144 с.

9. Васкес Абанто ХЭ, Васкес Абанто АЭ. Медицина и мораль: монография. Киев: Алфа Реклама; 2015. 160 с.

10. Вербицкий АА. Педагогические технологии контекстно-обучения: науч.-метод. пособ. 2-е изд. Москва; 2011. 52 с.

11. Веденко БГ, Мельник ВА, Даценко ВГ. Лікар - хворий, межа поведінки (Думка звичайних лікарів). Новості медицини і фармації [Інтернет]. 2010 [цитовано 2019 Січ 15]; 22. Доступно: <http://www.mif-ua.com/archive/article/15180>

12. Волкова НІ. Переконавання у професійній комунікації викладача вищого навчального закладу. Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Серія "Педагогічні науки". 2015;1:16-23.

13. Кахно ІВ. Детермінанти особистісного становлення студентів-медиків на етапі професійного навчання. Проблеми сучасної психології. 2010;8:418-9.

14. Лесовой В, Алексеєнко А. Духовные ориентиры воспитания будущего врача. Новый коллегіум. 2012;3:3-7.

15. Лозинська Л. Проблема толерантності у контексті ціннісного самовизначення студентів-медиків. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2012;1:179-88.

16. Лодатко ЄО. Моделювання педагогічних систем і процесів: монографія. Слов'янськ; 2010. 148 с.

17. Максименко СД, Філоненко ММ. Педагогіка вищої медичної освіти: підручник. Київ: Центр учбової літератури; 2014. 288 с.

18. Никитский МВ. Единое воспитательное пространство: муниципальный уровень. Народное образование. 2010;1: 227-30.

19. Юсеф ЮВ. Формування комунікативної культури майбутніх лікарів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін [автореферат]. Київ; 2014. 18 с.

References

1. Aharkova AO. Formuvannia profesiino-etychnoi kul'tury maibutnikh likariv u vyschykh navchal'nykh zakladakh [Formation of professional and ethical culture of future doctors in higher educational establishments] [avtoreferat]. Kiev; 2011. 21 p.
2. Moskalenko VF, redaktor. Aktual'ni pytannia pravovoho rehuliuвання suspil'nykh vidnosyn u sferi okhorony zdorov'ia [Actual issues of legal regulation of public relations in the field of health care]: navch. posib. (v pytanniakh i vidpovidiakh). Zhytomyr: Polissia; 2014. 146 p.
3. Alekseienko AP, Lisovyi VM, redaktory. Sotsial'no-filosof'ski ta etychni problemy medytsyny [Socio-philosophical and ethical problems of medicine]: navch. posib. Kharkiv: Kolehium; 2010. 340 p.
4. Bazhan TO. Osoblyvosti formuvannia moral'no-etychnykh pohliadiv u studentiv pry vyvchenni kursu istorii medytsyny [Features of formation of moral and ethical attitudes of students in studying the course of medical history]. V: Materialy nauk.-prakt. konf. Suchasni problemy pidhotovky fakhivtsiv u vyschykh medychnykh ta farmatsevychnykh navchal'nykh zakladakh Ukrainy; 2010 Zhov 26-27; Luhans'k. Luhans'k; 2010, p. 14-5.
5. Blyumkin VA, Gumnitskiy GN, Tsyrlina TV. Nравственное воспитание: filosofsko-eticheskie osnovy [Moral education: philosophical and ethical foundations]. Voronezh; 1990. 141 p.
6. Ohnev'iuuk VO, Khoruzha LL, Sysoieva SO, Chernukha NM, Terent'ieva NO. Kompetentnisno zoriєntovana osvita: yakisni vymiry: monohrafiia. Kiev; 2015. Bratko YeM. Kontseptual'ni zasady seredovyschnoho pidkhotu u vyschii osviti [Conceptual basis of the environmental approach in higher education]; p. 243-61.
7. Bul'buk OI, Boichuk OP, Miziuk LV, Ozhohan ZR, Lokota YeYu. Osnovy formuvannia zahal'noi kul'tury studentiv vyschykh medychnykh navchal'nykh zakladiv [Fundamentals of formation of the general culture of students of higher medical educational institutions]. Galician Medical Journal. 2009;16(2):69-70.
8. Vaskes Abanto KhE, Vaskes Abanto AE. Zdravookhranenie XXI veka: zakon i etika v meditsine [Health of the XXI century:

law and ethics in medicine]: monografiya. LAP Lambert Academic Publishing; 2014. 144 p.

9. Vaskes Abanto KhE, Vaskes Abanto AE. Meditsina i moral' [Medicine and morality]: monografiya. Kiev: Alfa Reklama; 2015. 160 p.

10. Verbitskiy AA. Pedagogicheskie tekhnologii kontekstnogo obucheniya [Pedagogical contextual learning technologies]: nauch.-metod. posob. 2-e izd. Moscow; 2011. 52 p.

11. Vedenko BH, Mel'nyk VA, Datsenko VH. Likar - khvoryi, mezha povedinky (Dumka zvychnykh likariv) [Doctor - Patient, Limit of Behavior (Opinion of ordinary doctors)]. Novosti meditsyny i farmatsii [Internet]. 2010 [tsytovano 2019 Sich 15]; 22. Dostupno: <http://www.mif-ua.com/archive/article/15180>

12. Volkova NP. Perekonannia u profesiinii komunikatsii vykladacha vyschoho navchal'noho zakladu [Persuasion in the professional communication of a teacher of a higher educational establishment]. Visnyk Kremenchuts'koho natsional'noho universytetu imeni Mykhaila Ostrohrads'koho. Seriya "Pedagogichni nauky". 2015;1:16-23.

13. Kakhno IV. Determinanty osobystisnoho stanovlennia studentiv-medykiv na etapi profesiinoho navchannia [Determinants of the personal formation of medical students at the stage of professional training]. Problemy suchasnoi psykholohii.

2010;8:418-9.

14. Lesovoy V, Alekseenko A. Dukhovnye orientiry vospitaniya budushchego vracha [Spiritual guidelines for the education of the future doctor]. Novyi kolehium. 2012;3:3-7.

15. Lozyn'ska L. Problema tolerantnosti u konteksti tsinnisnoho samovyznachennia studentiv-medykiv [The problem of tolerance in the context of the value self-determination of medical students]. Pedagogika i psykholohiia profesiinoi osvity. 2012;1:179-88.

16. Lodatko YeO. Modeliuvannia pedagogichnykh system i protsesiv [Modeling of pedagogical systems and processes]: monohrafiia. Slov'ians'k; 2010. 148 p.

17. Maksymenko SD, Filonenko MM. Pedagogika vyschoi medychnoi osvity [Pedagogy of higher medical education]: pidruchnyk. Kiev: Tsentri uchbovoi literatury; 2014. 288 p.

18. Nikitskiy MV. Edinoe vospitatel'noe prostranstvo: munitsipal'nyy uroven' [Common educational space: municipal level]. Narodnoe obrazovanie. 2010;1: 227-30.

19. Yusef YuV. Formuvannia komunikativnoi kultury maibutnikh likariv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin [Formation of communicative culture of future physicians in the process of studying humanitarian disciplines] [автореферат]. Kiev; 2014. 18 p.

Відомості про авторів:

Сливка В.І. - к. мед. н., доцент кафедри фізіотерапії та пульмонології ВДНЗ України БДМУ, м. Чернівці

Сведения об авторах:

Сливка В.И. - к. мед. н., доцент кафедры физиотерапии и пульмонологии ВГУЗ Украины БГМУ, г. Черновцы

Information about authors:

Slyvka V.I.- associate Professor of the Department of Phthisiology and Pulmonology, Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University", Chernivtsi

Стаття надійшла до редакції 2.02.2019

Рецензент – проф. А.С. Борисюк

© В.І. Сливка, 2019